
Stefan Brijs, *Korrels in Gods grote zandbak. Schrijvers van Turnhout*, Turnhout, de Warande, 2006, 142 pp., ISBN 90 807 5232 0 | “Van die boeken – meer dan vijftien – blijft er immers nog maar één titel overeind: ‘Eer Vlaanderen vergaat’ (1927). En dat niet zozeer als roman, maar vooral als tijdsdocument” (p. 91).

Deze evaluatie van het oeuvre van Jozef Simons (1888-1948) door Stefan Brijs (°1969) gaat ook op voor nagenoeg al de overige Turnhoutse auteurs uit de 19de en de 20ste eeuw, die hij literair-historisch analyseert en cultureel-maatschappelijk situeert in zijn essaybundel *Korrels in Gods grote zandbak*.

Die aandacht voor 'minor poets' – op zich een verdienste – demonstreerde Stefan Brijs overigens al eerder in zijn boeken *Kruistochten* en *De vergeethoek*, respectievelijk uit 1998 en 2003. Hij beoefent de literatuurgeschiedenis dus als het ware volgens het concept van de 'history from below' van de Britse historicus Edward Palmer Thompson (1924-1993). Al is zijn aanpak veeleer fragmentarisch en subjectief dan methodisch of systematisch.

Nogal wat van de literatoren die Stefan Brijs hier behandelt – zoals de hierboven genoemde Jozef Simons – waren ook in meerdere of mindere mate en elk op hun eigen manier betrokken bij de Vlaamse beweging: onder meer Jan Diels (1814-1879), Eugeen Edward Stroobant (1819-1889), Zuster Maria Jozefa/Henriëtte Haeck (1883-1961) en Ward Hermans (1897-1992).

Stefan Brijs, die de jongste tijd ook meermaals werd gelauwerd als romancier, hanteert in deze biografische beschouwingen een journalistieke, enigszins impressionistische en licht-barokke schrijfstijl. Op de kwalificatie uit het voorwoord van zijn collega-literator Koen Peeters (°1959) – "*Brijs is streng, rechtvaardig en oordeelt altijd met het mededogen van de historicus*" (p. 10) – valt echter wel het een en ander af te dingen.

Hoewel hij behoorlijk wat kritische empathie en historische affiniteit voor de (geschiedenis van de) Vlaamse beweging aan de dag legt, kan Stefan Brijs een ietwat modieuze ironie – met name wat het Vlaams-nationalisme aangaat – niet altijd onderdrukken. Bovendien gaat hij in strikt historische gelegenheden helaas enkele keren uit de

bocht. Zo heeft hij het met betrekking tot het midden van de 19de eeuw over "*allerhande faciliteiten voor de Vlamingen*" (p. 28), stelt hij dat "*het activisme in de loopgraven van de Eerste Wereldoorlog groeide*" (p. 91) en typeert hij Guido Provoost (1940-1981) kortweg als "*Vlaams-nationalist*" (p. 103), zonder gewag te maken van zijn doctoraat in de diplomatieke wetenschappen, zijn professoraat in Rijsel en zijn belangwekkende historisch-wetenschappelijke studies.

Korrels in Gods grote zandbak is met dit alles hoe dan ook een meer dan lezenswaardig en relevant boek, waarin helaas af en toe iets van de (historisch-correcte) inhoud wordt opgeofferd aan de (fraaie literaire) vorm. Het valt ondertussen wel te hopen dat in de toekomst ook andere Vlaamse (provincie)steden de eer te beurt valt om door Stefan Brijs of iemand met gelijkaardige (chroniqueurs) kwaliteiten literair-historisch in kaart te worden gebracht. Ook buiten de grenzen van de Kempen – "*voor God toch altijd al één grote zandbak*" (p. 91) – werd in de loop der tijden immers heel wat literatuur geproduceerd, al dan niet van blijvende waarde...

[Nico Van Campenhout]